

FOCUS · Les exportacions i la qualitat de l'ocupació

La recuperació de l'economia espanyola es caracteritza pel vigor en termes de creixement del PIB, per l'auge de les exportacions de béns i serveis, que han augmentat el pes en el PIB des del 25,6% del 2010 al 34,4% del 2017, i pel fort creixement de l'ocupació (+1,9 milions d'ocupats des del 2T 2014). En un Focus anterior,¹ analitzem l'efecte positiu de les exportacions sobre la quantitat de llocs de treball creats. En aquest article, analitzem si l'auge de les exportacions també ajuda a millorar la qualitat de l'ocupació.

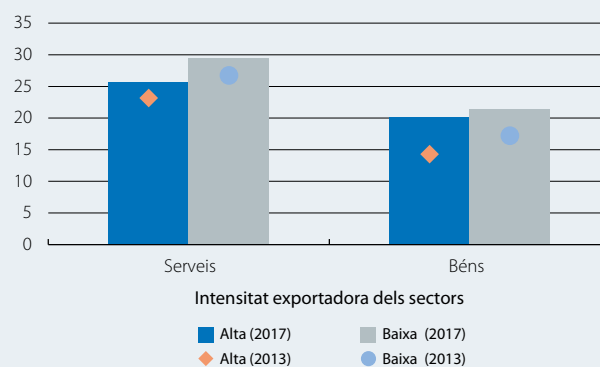
Per analitzar aquesta qüestió, classifiquem els 54 sectors d'activitat de béns i serveis que figuren a l'Enquesta Industrial d'Empreses i a l'Enquesta Anual de Serveis de l'any 2015 (última enquesta disponible) en funció de la intensitat exportadora, entesa com el percentatge de les vendes a l'exterior sobre el total. Tot seguit, a partir de les dades de l'EPA, calculem la qualitat de l'ocupació en aquests sectors. En primer lloc, observem que hi ha una relació positiva entre la qualitat de l'ocupació i la propensió exportadora dels sectors. És a dir, els sectors amb una propensió exportadora superior a la mitjana tenen menys temporalitat, més proporció de treballadors a temps complet i menys proporció de treballadors a temps parcial involuntaris i de treballadors que voldrien treballar més hores.

Aquesta diferència de qualitat de l'ocupació entre sectors en funció de la intensitat exportadora és superior en l'àmbit dels proveïdors de serveis que en el dels productors de béns. Els sectors manufacturers són més homogenis entre si en termes d'intensitat exportadora i també en relació amb la qualitat de l'ocupació (que, en general, és superior a la dels serveis). Per exemple, el 2017, la taxa de temporalitat als sectors manufacturers era del 20,9%, enfront del 28,4% observat als serveis. Dins els serveis, però, els sectors molt oberts a l'exportació, com els sectors relacionats amb el turisme (transport aeri, allotjament i agències de viatges) o els sectors d'alt valor afegit (programació, consultoria i informàtica, serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria), conviuen amb altres sectors que són més difícilment exportables (serveis jurídics, activitats immobiliàries, serveis a edificis i jardineria). Així, el 2017, ponderant per nombre d'empleats, la temporalitat mitjana dels 12 sectors de serveis amb més intensitat exportadora va ser del 25,6%, mentre que, en els 20 sectors menys exportadors, va ser del 29,5%; la proporció d'ocupació a temps complet va ser del 89,9%, enfront del 77,2%; la taxa de persones ocupades a temps parcial de forma involuntària va ser del 46,6%, enfront del 58,8% (diferencial de 12,2 p. p.), i la proporció d'empleats que voldrien treballar més va ser del 8,5%, enfront del 17,1%

1. Per a una anàlisi de la quantitat de llocs de treball atribuïbles al creixement de les exportacions, vegeu el Focus «L'efecte positiu de les exportacions sobre la creació d'ocupació», de l'IM02/2018.

Espanya: temporalitat laboral en funció de la propensió exportadora dels sectors d'activitat

(% del total d'ocupats)

Nota: Els sectors d'alta propensió exportadora tenen un percentatge de vendes a l'exterior superior a la mitjana i els de baixa, inferior. Les mitjanes s'escullen separant béns i serveis.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE.

(diferencial de 8,7 p. p.). Aquestes diferències suggereixen que la internacionalització empresarial té un impacte positiu sobre la qualitat de l'ocupació.

Un cop constatat que els sectors amb més intensitat exportadora compten amb llocs de treball de més qualitat, analitzem si el procés d'internacionalització de les empreses espanyoles esperona la generació de llocs de treball de més qualitat. En aquest sentit, observem que l'augment de la temporalitat en els primers anys de la recuperació també va ser més moderat als sectors més exportadors. No obstant això, sorprèn el fet que el dinamisme dels sectors exportadors, que, com hem vist, solen generar llocs de treball de més qualitat, no es tradueix en una millora de la qualitat de l'ocupació a nivell agregat. Això s'explica pel fet que, als sectors més exportadors, l'augment de la xifra de negocis es basa en les millores de la productivitat laboral i no tant en el creixement de l'ocupació. En concret, els 12 sectors amb més intensitat exportadora van ser responsables del 61% del creixement de la xifra de negocis entre el 2013 i el 2015, però, en canvi, només van generar el 21% dels llocs de treball. No obstant això, amb una perspectiva temporal més àmplia, cal esperar que, amb la consolidació de la recuperació i de la competitivitat exportadora, l'increment de la productivitat s'acabi traduint en una millora de la qualitat de l'ocupació a nivell agregat.